



Muğla Halk Eğitimi Merkezi Kurslarına Katılan Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri¹

Yrd. Doç. Dr. Fatma TEZCAN
Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
fatmatezcan@mu.edu.tr

Prof. Dr. Ahmet DUMAN
Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
aduman@mu.edu.tr

Özet

Yetişkinlerin kendileri için düzenlenen eğitim/öğrenme etkinliklerine katılma nedenleri ve güdüsel yönelimleri pek çok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmanın amacı, Muğla Halk Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen kurslara 2010-2011 eğitim öğretim yılında katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerinin Houle'un yetişkin öğrenenler sınıflandırmasına dayalı olarak saptanmasıdır. Araştırmada ayrıca (1) yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişki, (2) yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlere göre dağılımı, (3) mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri arasındaki ilişkiler ve (4) yetişkin öğrenenlerin başat güdüsel yönelimleri incelenmiştir. Nicel araştırma yaklaşımının benimsendiği araştırmada veriler, araştırmacı tarafından alan yazın taraması sonucunda Houle'un yetişkin öğrenenler tipolojisine dayalı olarak geliştirilen ve üç güdüsel yönelime karşılık gelen 55 maddeden oluşan anket vasıtasıyla toplanmıştır. Kapsam geçerliği ve güvenilirlik çalışması yapılan "Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimlerinin Saptanması Anketi", Muğla Halk Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen kurslara katılan yetişkin öğrenenlere uygulanmıştır. Uygulama sonucunda 562 geçerli anket toplanmıştır. Veriler SPSS 18 paket programında analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında yetişkin öğrenenlerin çoğunlukla kadın, 30 yaş ve altı ve lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Üç temel güdüsel yönelime göre dağılımda yetişkin öğrenenlerin büyük çoğunluğu öğrenme yönelimlidir. Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile cinsiyet, yaş, medeni durum, iş durumu, eğitim durumu ve daha önce katıldıkları kurs sayısı arasında anlamlı ilişkiler saptanmış, güdüsel yönelimlerle dernek/vakıf üyeliği arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri amaç ve etkinlik yönelimi boyutlarında anlamlı farklılık göstermektedir. Tek yönelimde amaç yönelimi, çift yönelimde de etkinlik ve öğrenme yönelimleri en başat güdüsel yönelimlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, yetişkinler için eğitim/öğrenme etkinlikleri düzenlenirken, güdüsel yönelimlerin ve yaş gruplarının gereksinimlerinin dikkate alınması ve öğrenme ortamının bu gereksinimlere göre düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Güdüsel yönelim, Yetişkin öğrenenler, Katılma, Yetişkin eğitimi.

¹ Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde Prof. Dr. Ahmet Duman danışmanlığında yapılmış "Halk Eğitimi Merkezi Kurslarına Katılan Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri (Muğla İli Merkez İlçe Halk Eğitimi Merkezi Kursları Örneği)" başlıklı doktora tezinin nicel kısmına dayalı olarak hazırlanmıştır.





GİRİŞ

Yetişkin eğitimi alan yazınında, yetişkinlerin kendileri için hazırlanan eğitim/öğrenme etkinliklerine katılma nedenleri pek çok araştırmanın konusu olmuştur. Bu araştırmalarda yetişkinlerin herhangi bir eğitim/öğrenme etkinliğine katılma nedenleri, katılmama nedenleri ve katılmalarının ya da katılmamalarının altında yatan güdüler/nedenler ile katılma engelleri incelenmiştir. John Lowe'un (1985:214) dünyada yetişkin eğitimi alanında "eğitim etkinliklerine katılma olayına aşırı ilgi gösterildiğini" ifade etmesi bu durumu doğrular niteliktedir.

Yetişkinlerin eğitim/öğrenme etkinliklerine katılmalarına neden olan güdüsel yönelimlerden önce güdü ve güdülenme ile güdüsel yönelim kavramlarının açıklanmasında yarar görülmektedir. Güdü, istekleri, arzuları, gereksinimleri, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır. Güdülerin başlıca özelliği organizmayı uyarması ve harekete geçirmesi ile organizmanın davranışını belli bir amaca doğru yönlendirmesidir (Cüceloğlu, 1997:229-30). Eski Latince "movere" sözcüğünden türetilen ve hareket etmek anlamına gelen güdülenme ise, insan davranışını yönlüten ve belirleyen bir enerjidir (Şimşek, Akgemci ve Çelik 1998:97; Silah, 2000:45). Buna göre güdüler insan davranışına yön veren ve davranışların altında yatan temel faktör olurken, güdülenme ise organizmanın bu temel faktöre yönelmesidir.

Maslow'un "Gereksinimler Hiyerarşisi Kuramı" başta olmak üzere alan yazında yer alan diğer güdülenme kuramları (Alderfer'in VIG (Varoluş-İlişki Kurma-Gelişme) kuramı, Herzberg'in çift etmen kuramı ve McClelland'ın başarı gereksinimi kuramı) insan gereksinimleri üzerine inşa edilmişlerdir. Gereksinimler yetişkinlerin yaşamında ve yetişkin eğitimi alanında önemli bir yer tutar. Buna göre yetişkinler öncelikle gereksinim duydukları konularda bir eğitim/öğrenme etkinliğine katılmada istekli olurlar. Knowles (1996:56) andragojik öğrenme modelinde bu durumu "öğrenme gereksimi" olarak ifade eder. Buna göre yetişkinler bir şeyi öğrenmeden önce onu niçin öğrenmeleri gerektiğini bilmek isterler ve öğrenmeleri gereken konunun olası olumlu-olumsuz sonuçları üzerinde dururlar. Yetişkinlerin öğrenme yönelimleri yaşam ya da sorun odaklı olduğu için de katıldıkları eğitim/öğrenme etkinliğinin onların yaşamında yer alan bir sorunun çözümüne yönelik olması onları öğrenmeye hazır hale getirir.

Bu bilgilerden hareketle gereksinimler, yetişkinlerin eğitim/öğrenme etkinliğine katılmalarına neden olan güdülerin kaynağını oluşturmada, güdüsel yönelimleri üzerinde belirleyici olmaktadır. Yetişkin öğrenenin güdülenmesini etkileyen başlıca altı faktörün tutum, gereksinme, uyarım, etkileme, yeterlik ve pekiştirme olduğunu ifade eden Duman (2007:150), güdüsel yönelimi şu şekilde tanımlamaktadır:

"Güdüsel yönelim (motivational orientation), yetişkinlerin herhangi bir öğrenme etkinliğine katılma nedenleri ve güdülenmelerini ifade eder. Başka bir deyişle güdüsel yönelim, öğrenme etkinliğine katılma davranışı arkasında yatan nedenler/güdülerdir."





Yetişkin Öğrenenlerin GÜdüsel Yönelimleri

Cyril O. Houle'un 1961'de gerçekleştirdiği yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri araştırması bu alandaki ilk çalışma olması nedeniyle önemlidir. Bu çalışmada Houle, sürekli öğrenenler olarak tanımladığı yirmi iki kişilik örneklem grubu ile derinlemesine görüşmeler yaparak, yetişkinlerin sürekli eğitime niçin katıldıklarını araştırmıştır. Görüşmeler yoluyla elde ettiği bilgilerle Houle, yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerine ilişkin üç grup belirlemiştir. Bu üç grup a) amaç yönelimli (*goal oriented*) yetişkin öğrenenler, b) etkinlik yönelimli (*activity oriented*) yetişkin öğrenenler ve c) öğrenme yönelimli (*learning oriented*) yetişkin öğrenenlerdir (Duman, 2007, 151-2; Houle, 1961, 16, akt. Knowles, 1996, 44-5):

a) *Amaç yönelimli yetişkinler*, eğitim ve öğretim etkinliklerine belli amaçları gerçekleştirmek için katılırlar. Bu tür yetişkinler sürekli eğitime belli dönemlerde, bir gereksinimin ortaya çıkmasıyla ya da bir ilginin tanımlanmasıyla katılırlar. Amaç yönelimli yetişkinlerin yaşamında öğrenmenin hep yinelenen bir özelliği olmasına rağmen, hiçbir kararlı ve sürekli öğrenme eğilimi taşımazlar. Gereksinim ya da ilgi ortaya çıktığında bu tür yetişkinler, bir kursa katılarak, kitap okuyarak ya da geziye giderek bu gereksinimi karşılama yoluna giderler. Amaç yönelimli yetişkinlerin eğitim ve öğrenme etkinliğine katılmalarında yasal bir zorunluluk, mesleki ilerleme gibi amaçlar etkindir.

b) *Etkinlik yönelimli yetişkinler*, "genellikle etkinliğin içeriği ya da etkinliğin önceden duyurulmuş amaçlarıyla pek bir ilişkisi olmayan bir anlam buldukları ya da o etkinliğe öyle bir anlam yükledikleri için o eğitim ve öğrenme etkinliğine katılırlar" (Duman, 2007:151). Bu tür yetişkin öğrenenler gereksinimleri ya da sorunları yeterli düzeyde baskın hale gelince sürekli eğitim etkinliklerine katılırlar. Etkinlik yönelimli yetişkinlerin asıl peşinde oldukları toplumsal ilişkidir. Onların herhangi bir etkinliği seçmelerindeki asıl olan o etkinlik sırasında kuracakları insan ilişkilerinin türü ve miktarıdır.

c) *Öğrenme yönelimli yetişkinler*, yalnızca öğrenme aşkıyla bilginin peşinde olanlardır. Amaç ve etkinlik yönelimli yetişkinlerden farklı olarak öğrenme yönelimli yetişkinler, yaşamları boyunca hep bir öğrenme ortamının içinde olmuşlardır. Öğrenme onlar için sürekliliği olan bir kavramdır. "Bunun için gerçek bir yaşamboyu öğrenen olarak kabul edilebilirler" (Duman, 2007:152). Çocukluklarından beri kitap okuma alışkanlıkları vardır; gruplara, sınıflara ve kurumlara eğitsel amaçlar için katılırlar; televizyon ve radyoda ciddi içerikli programları takip ederler. Öğrenme yönelimli yetişkinler, güçlü öğrenme ve zihinsel etkinlik isteği içindedirler.

Houle'un yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri tipolojisi daha sonra pek çok araştırma için rehber olmuştur. Houle'u temel alan bu araştırmalardan ilki 1964'te Sheffield (akt. Kim ve Merriam, 2004:443) tarafından yapılmış ve eğitime katılmada beş yönelim saptanmıştır: (1) öğrenme yönelimi, (2) isteme-etkinlik yönelimi, (3) kişisel amaç yönelimi, (4) toplumsal amaç yönelimi ve (5) gereksinim-





etkinlik yönelimi. Houle'u temel alan diğer araştırmalar içinde Roger Boshier'ın çalışmaları önemli bir yer tutmaktadır. Boshier, 70'li yılların başından itibaren yaptığı araştırmalarda "Eğitime Katılma Ölçeği"ni (EPS-Education Participation Scale), farklı ülkelerde ve geniş örneklem gruplarına uygulayarak geliştirmiştir (Boshier, 1971; Boshier, 1977; Boshier ve Collins, 1985; Boshier, 1991).

Türkiye'de okul eğitimi sonrasında, yetişkinlere yönelik programlar sunan kurumların başında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yer alan (eski adıyla Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü) 14/09/2011 tarih ve 28054 nolu 652 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'ne bağlı Halk Eğitimi Merkezleri gelmektedir. Yetişkin eğitimi hizmeti sunan tüm resmi kurum ve kuruluşlar içinde Halk Eğitimi Merkezleri, hedef kitlesi, sunduğu programlar ve asıl görevi yetişkin eğitimi olması nedeniyle, diğer kurumlardan ayrılmaktadır. Bu nedenle Türkçe alanyazında Halk Eğitimi Merkezlerine devam eden yetişkin öğrenenlerin eğitim/öğrenme etkinliklerine katılma nedenleri üzerine yapılan çalışmalar (Tekin, 1988; Ayhan, 1988) yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Diğer yandan C. Houle'un tipolojisine dayalı olarak yüksek lisans öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar (Duman 2004a, 2004b) yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerinin derinlemesine incelenmesi konusunda teşvik edici niteliktedir.

Bu araştırmada, Muğla Halk Eğitimi Merkezi'nde düzenlenen kurslara 2010-2011 eğitim öğretim yılında katılan yetişkin öğrenenlerin, kurslara katılma nedenleri ve güdüsel yönelimlerinin Houle'un yetişkin öğrenenler sınıflandırmasına dayalı olarak saptanması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Muğla Halk Eğitimi Merkezi'nde düzenlenen kurslara 2010-2011 eğitim öğretim yılında katılan yetişkin öğrenenlerin;

1. Demografik özellikleri nelerdir?
2. Üç temel güdüsel yönelime göre dağılımı nasıldır?
3. Güdüsel yönelimleriyle cinsiyet, yaş, medeni durum, mesleki durum, eğitim durumu, daha önce katıldıkları kurs sayısı ve dernek/vakıf üyelikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
4. Güdüsel yönelimleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
5. Birden fazla güdüsel yönelime sahip olma durumu var mıdır? Bunların dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma betimsel tarama modelinde nicel araştırma yaklaşımına göre gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı"dır (Karasar, 2004:77). Araştırmada yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerini belirlemek amacıyla geliştirilen anket, Muğla Halk Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen kurslara katılan tüm yetişkinlere uygulanmıştır.





Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Muğla Halk Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslara katılan yetişkinler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı 2010-2011 eğitim öğretim yılının güz döneminde, Muğla Halk Eğitimi Merkezi'ne bağlı olarak, dönem başından itibaren iki kurs türünde 184 kursun açıldığı ve bunlardan 153'ünün devam ettiği bilgisi edinilmiştir. Bu çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak, devam eden kurslar içinden kurs eğitmeni ve kurs yeri Muğla Halk Eğitimi Merkezi'nce karşılanan mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslar örneklem olarak seçilmiş ve bu kurslara katılan yetişkinlerin tamamına anket uygulanmıştır. Uygulama sonunda, 266'sı sosyal kültürel kurslardan ve 296'sı mesleki teknik kurslardan olmak üzere toplam 562 geçerli anket toplanmıştır.

Araştırmada, Duman (2004a, 2004b)'ın Houle'un Yetişkin Öğrenenler tipolojisine dayalı olarak geliştirdiği "Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri Anketi" ile Darkenwald (1977)'in Morstain ve Smart (1974)'tan uyarladığı "Yetişkin Eğitimi Kurslarına Katılma Nedenleri Anketi" örnek olarak alınmış ve araştırmacı tarafından alan yazın taraması yapılarak yetişkinlerin kursa katılmalarına neden olan güdüsel yönelimler ile ilgili olarak hazırlanan 54 maddelik anket taslağı kapsam geçerliği için onbir alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alan uzmanlarının görüş ve önerileri doğrultusunda tekrar düzenlenen yeni 56 maddelik anket metni pilot çalışma alanı Köyceğiz Halk Eğitimi Merkezi'nde kurslara devam eden yetişkin öğrenenlere uygulanmıştır. Pilot çalışmadan elde edilen veriler, SPSS paket programında analiz edilerek anketin güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ankette yer alan her maddenin Cronbach Alfa değerine ayrı ayrı bakıldığında, etkinlik yönelimine karşılık gelen 29. maddenin puanının düşük olduğu saptanmış ve bu madde anket metninden çıkarılmıştır. Bu işlemten sonra anket metninde yer alan maddelerin üç güdüsel yönelime göre Cronbach Alfa değerlerine bakılmıştır. Buna göre amaç yönelimini ifade eden 16 maddenin Cronbach Alfa değeri .86, etkinlik yönelimini ifade eden 22 maddenin Cronbach Alfa değeri .93, öğrenme yönelimini ifade eden 17 maddenin Cronbach Alfa değeri .94'tür. Son olarak, anket metninde yer alan toplam 55 maddenin ortalama Cronbach Alfa değeri ise .95 olarak hesaplanmıştır. Ankette "hiç uygun değil", "az uygun", "çok uygun" ve "tamamen uygun" biçiminde dördümlük likert derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

Verilerin analizi, frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız T-Testi, Medyan, ANOVA ve MANOVA kullanılarak SPSS 18 (The Statistical Package for the Social Sciences) paket programında bilgisayar ortamında yapılmıştır.





BULGULAR VE YORUM

1- Yetişkin öğrenenlerin demografik özellikleri

Muğla Halk Eğitimi Merkezi'nde düzenlenen kurslara 2010-2011 eğitim öğretim yılında katılan yetişkin öğrenenlerin demografik özelliklere göre dağılımı incelenirken frekans ve yüzde kullanılmıştır. Buna göre yetişkin öğrenenlerin cinsiyetlerine göre dağılımına ilişkin bulgular şunlardır: yetişkinlerin %80,8'i kadın, %19,2'si erkektir. Mesleki teknik kurslarda (%81,4) ve sosyal kültürel kurslarda (%80,1) kadın yetişkinlerin çoğunlukta olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu Türkiye genelinde Halk Eğitimi Merkezleri tarafından düzenlenen kurslara katılan yetişkinlerin cinsiyet dağılımına ilişkin verilerle paralellik göstermektedir (Duman, 2007:239, Okçabol, 2006:180-181). Türkiye İstatistik Kurumu (2011)'nin 2009-2010 yaygın eğitim verilerinde de kursa katılımında kadın yetişkinlerin erkek yetişkinlere oranla sayıca daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak Türkiye'de çalışma yaşamında tam olarak yer alamayan kadınların sosyalleşmek, bir etkinlikte bulunmak ya da aile içi sosyal yaşamın dışına çıkmak için kurslara ilgi göstermeleri düşünülebilir.

Yetişkin öğrenenlerin yaşlarına göre dağılımına bakıldığında %53,9'unun 30 yaş ve altı, %34,9'unun 31-45 yaş aralığında ve %11,2'sinin de 45 yaş ve üstü olduğu belirlenmiştir. Mesleki teknik kurslarda %43,2 ile 31-45 yaş aralığında yer alan yetişkinler en fazla katılım gösterirken, sosyal kültürel kurslarda %68 ile 30 yaş ve altı yetişkinlerin kursa katıldıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum mesleki teknik kurslar içinde yer alan beceri kursların daha çok kadın yetişkinlerin tercih etmesi ile açıklanabilir. Sosyal kültürel kurslara 30 yaş ve altı yetişkinlerin daha fazla katılım göstermesinin nedeni olarak bu kurs türü içinde yer alan etkili iletişim, yabancı dil gibi programlara sertifika almak amacıyla daha çok genç yetişkinlerin ilgi göstermesi ileri sürülebilir.

Yetişkin öğrenenlerin medeni durumlarına göre dağılımında, yetişkinlerin %51,4'ü evli, %48,6'sı bekarıdır. Sosyal kültürel kurslarda bekar yetişkinlerin (%63,5), mesleki teknik kurslarda da evli yetişkinlerin (%64,9) sayıca fazla olduğu görülmektedir. Bu durum, sosyal kültürel kurslar içinde yer alan sertifikalı programlara 30 yaş ve altı ve bekar yetişkinlerin daha çok tercih etmesi ile, mesleki teknik kurslar kapsamındaki beceri kurslarına katılan yetişkinlerin genellikle orta yaş ve üstü ve evli olmaları ile açıklanabilir.

Yetişkin öğrenenlerin iş durumlarına göre dağılımında, %71,4'ü diğer (öğrenci, emekli, ev hanımı vb.) seçeneğini işaretlerken, %19,8'i işsiz, %8,9'u da devlet memuru seçeneğini işaretlemiştir. Her iki kurs türünde de (mesleki teknik %69,9; sosyal kültürel %72,9) işsiz ve devlet memuru seçeneklerinin dışında kalan "diğer" seçeneğini işaretleyenler çoğunluğu oluşturmuştur. Buna göre kursa katılanların çoğunluğunun öğrenci, emekli, ev hanımı olduğu sonucu çıkarılabilir. Diğer yandan mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerin %26,4'ünün "işsiz" olması, bu kursların meslek edindirmeye yönelik olması ile açıklanabilir.





Yetişkin öğrenenlerin eğitim durumlarına göre dağılımında, %51,6 ile lise mezunu olan yetişkinler ilk sırada yer alırken, lise mezunlarını sırasıyla ilkököl (%15), lisans (%12,5) ve ön lisans (%11) mezunları izlemiştir. Her iki kurs türünde de (mesleki teknik %48,3; sosyal kültürel %55,3) “lise mezunu” yetişkinler sayıca fazladır. Bu durum, mesleki teknik kursların meslek edindirmeye yönelik olması ile; sosyal kültürel kurslarda ise yabancı dil, etkili iletişim gibi programları sertifika almak amacıyla genç yetişkinlerin tercih etmesi ile açıklanabilir. Diğer yandan sosyal kültürel kurslarda lise mezunu yetişkinlerden sonra lisans mezunu yetişkinlerin sayıca fazla olması (%16,5) yabancı dil ve modern danslar gibi kursları öğrenme ve serbest zaman etkinliği olarak görmeleri ile, mesleki teknik kurslarda da ilkököl mezunu yetişkinlerin sayıca fazla olması (%19,9) özellikle beceri kurslarına katılan yetişkinlerin genellikle orta yaş ve üstü ve ilkököl bitirmiş olmaları ile açıklanabilir.

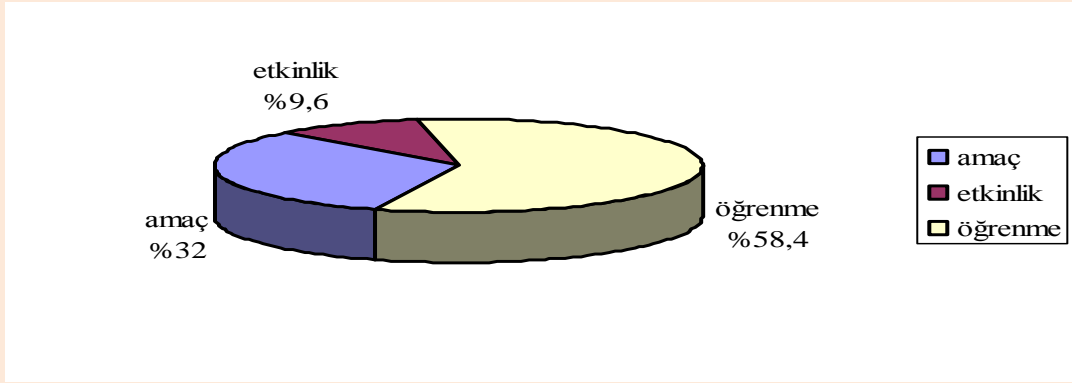
Yetişkin öğrenenlerin daha önce katıldıkları kurs sayısına göre dağılımına bakıldığında, ilk defa kursa katılanların oranı %55,7’dir. Halk Eğitimi Merkezinde daha önce bir kursa katılanların oranı %25,3, iki kursa katılanların oranı %10, üç ve daha fazla sayıda kursa katılanların oranı %9,1’dir. Her iki kurs türünde yetişkinlerin yarısından fazlası (mesleki teknik %53,7; sosyal kültürel %57,9) ilk defa Halk Eğitimi Merkezinde kursa katıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Knowles’ın (1996:56) yetişkinlerin “bilme gereksinimi varsayımı” ile açıklanabilir.

Yetişkin öğrenenlerin dernek/vakıf üyeliklerine göre dağılımına bakıldığında, yetişkinlerin %91,8’i herhangi bir dernek/vakfa üye olmadıklarını belirtirken, %8,2’si üye oldukları dernek/vakfı belirtmişlerdir. Her iki kurs türünde yetişkinlerin büyük çoğunluğunun (mesleki teknik %92,2; sosyal kültürel %91,8) herhangi bir dernek/vakfa üye olmadıkları bulgulanmıştır. Araştırmaya katılan tüm yetişkinlerin yalnızca %8,2’si “Tema Vakfı, Yardım Severler Derneği, Rotary Kulübü” gibi sivil toplum kuruluşlarına üye olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bilgidен hareketle Halk Eğitimi Merkezi kurslarına katılmada dernek/vakıf üyesi olmanın belirleyici bir etmen olmadığı yorumu yapılabilir.

2- Yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre dağılımı

Yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre dağılımını incelemek için yapılan analizde yetişkin öğrenenlerin her bir güdüsel yönelimden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları kullanılmıştır. Buna göre yetişkin öğrenenlerin her bir kurs türünde üç temel güdüsel yönelime göre dağılımlarına ilişkin bulgular şu şekildedir:

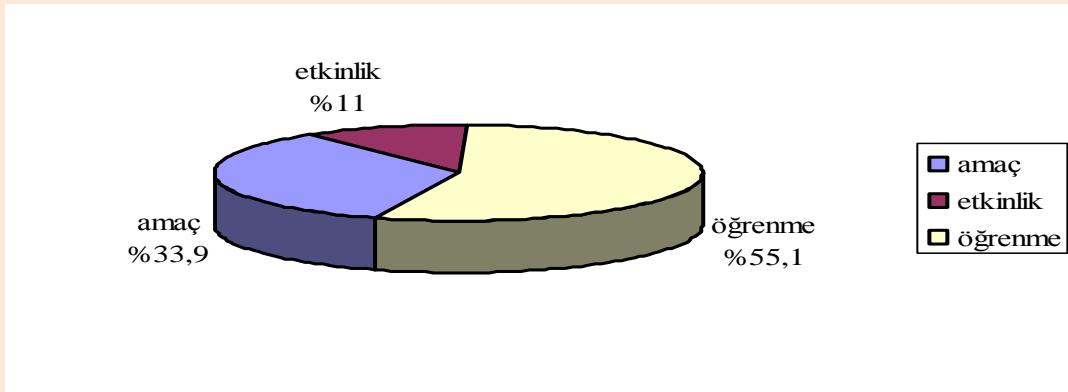




Grafik-1:

Yetişkin öğrenenlerin üç güdüsel yönelime göre dağılımı.

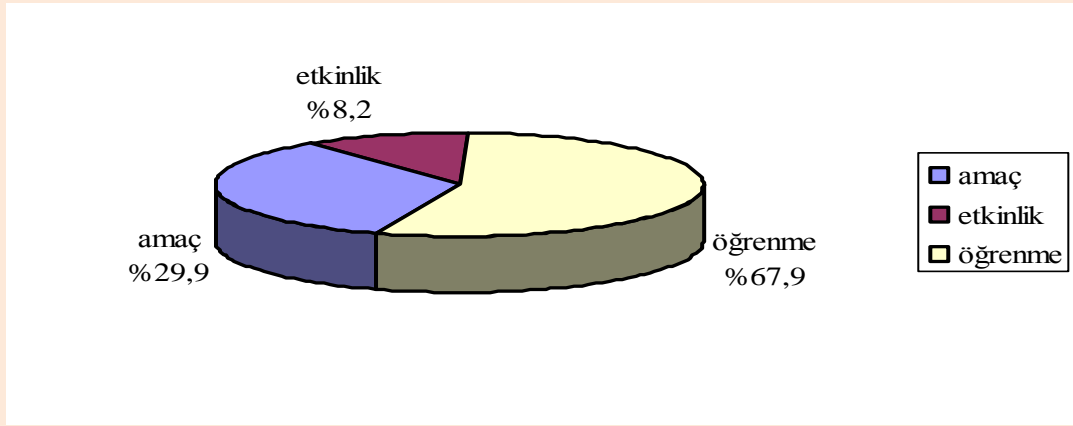
Yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre dağılımlarında %58,4 ile öğrenme yöneliminin ilk sırada yer aldığı görülmüştür. Öğrenme yönelimini sırasıyla amaç (%32) ve etkinlik (%9,6) yönelimleri izlemiştir. Grafik 1'e göre Muğla Halk Eğitimi Merkezi tarafından düzenlenen kurslara katılan yetişkinlerin yarıdan fazlasının öğrenme yönelimli, yaklaşık 1/3'ünün amaç yönelimli olduğu ve etkinlik yöneliminin son sırada yer aldığı ileri sürülebilir. Elde edilen bu bilgi, yetişkinlerin gereksinim duydukları konularda öğrenmeye hazır oldukları ve güdülendikleri yargısını destekler niteliktedir.



Grafik-2:

Mesleki teknik kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin üç güdüsel yönelime göre dağılımı.

Diğer yandan kurs türüne göre yapılan değerlendirmede yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimlerine göre dağılımlarının büyük bir değişiklik arz etmediği görülmüştür. Mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerde %55,1 ile öğrenme yönelimlilik en fazla güdülenme nedeni olurken, öğrenme yönelimini sırasıyla amaç (%33,9) ve etkinlik (%11) yönelimleri izlemiştir. Grafik 2'den hareketle mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerin yarıdan fazlasının öğrenme yönelimli, %33,9'unun amaç yönelimli olduğu, etkinlik yöneliminin de son sırada yer aldığı anlaşılmaktadır. Bu durum mesleki teknik kurslar içinde yer alan beceri kurslarının kadın yetişkinler tarafından serbest zaman etkinliği biçiminde algılanmasıyla açıklanabilir.



Grafik-3:

Sosyal kültürel kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre dağılımı.

Sosyal kültürel kurslarda yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre dağılımında %67,9 ile öğrenme yönelimlilik ilk sırada yer alırken, amaç (%29,9) ve etkinlik (%8,2) yönelimleri ikinci ve üçüncü yönelimler olmuştur. Grafik 3'e göre sosyal kültürel kurslara katılan yetişkinlerin çoğunlukla öğrenme yönelimli, %29,9'unun amaç yönelimli olduğu ve etkinlik yöneliminin son sırada yer aldığı sonucuna ulaşılabilir. Bu bilgidен hareketle sosyal kültürel kurslara katılırken yetişkinlerin öncelikle öğrenme isteği taşıdıkları ileri sürülebilir.

3- Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişki

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile cinsiyet, medeni durum ve dernek/vakıf üyelikleri arasındaki ilişkilerin analizinde T-Testi; güdüsel yönelimlerle yaş, mesleki durum, eğitim durumu ve daha önce katıldıkları kurs sayısı arasındaki ilişkilerin analizinde ANOVA ve farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Tukey HSD Testi uygulanmıştır. Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilerin analizinden elde edilen bulgular şunlardır:

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin analizinde kadın yetişkinler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Buna göre kadın yetişkinler erkek yetişkinlere göre daha fazla etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Kadın yetişkinlerin etkinlik yönelimliliği halk oyunları, modern danslar gibi kursların sosyal etkinlik olarak algılanması ile; öğrenme yönelimliliği de yetişkinlerin kursa katılmalarında öğrenme isteklerinin ağır basması ile açıklanabilir. Diğer yandan kurs türüne göre yapılan analizde mesleki teknik kurslara katılan kadın yetişkinlerin etkinlik yönelimli, sosyal kültürel kurslara katılan kadın yetişkinlerin de amaç ve öğrenme yönelimli oldukları görülmüştür. Bunun nedeni olarak mesleki teknik kurslar içinde kadınlara yönelik beceri kurslarının daha çok serbest zaman etkinliği olarak algılanması ileri sürülebilir. Sosyal kültürel kurslara katılan kadın



yetişkinlerin de kursa katılmalarında belli amaçları gerçekleştirme ve öğrenme isteğinin belirleyici olduğu savunulabilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile yaşları arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Buna göre 30 yaş ve altı yetişkinler amaç yönelimlidir. Bunun nedeni olarak yabancı dil, bilgisayar kullanımı, etkili iletişim gibi sertifikalı kurs programlarına daha çok genç yetişkinlerin mesleki amaçlarla katılmaları ileri sürülebilir. Diğer yandan 46 yaş ve üstü yetişkinlerin etkinlik yönelimli olmasının nedeni, bu yaş grubunda yer alan yetişkinlerin daha çok sosyal ilişkiler kurmak ve hoşça vakit geçirmek amacıyla katılma davranışı göstermeleri olabilir. Yaşa göre yapılan analizde ortaya çıkan bir diğer bulguya göre mesleki teknik kurslara katılan 46 yaş ve üstü yetişkinler etkinlikte bulunma isteğinin yanında öğrenmek için de katılma davranışı sergilemektedirler. Bu durum kadınlara yönelik beceri kurslarına katılan yetişkinlerin, bu kursları etkinlikte bulunma ve öğrenme fırsatı olarak görmeleri ile açıklanabilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile medeni durumları arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Buna göre bekar yetişkinler amaç yönelimli; evli yetişkinler de etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Bekar yetişkinlerin amaç yönelimli olmalarının nedeni olarak, özellikle sertifika almak amacıyla 30 yaş ve altı genç yetişkinlerin mesleki nedenlerle katılmaları ileri sürülebilir. Diğer yandan evli yetişkinlerin etkinlik ve öğrenme yönelimli olmaları kimi kurs programlarının hem sosyal etkinlik hem de öğrenme fırsatı olarak algılanması ve bu kurslara devam eden yetişkinlerin çoğunlukla evli ve orta yaş ve üstü olmaları ile açıklanabilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile iş durumları arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). “İşsiz” yetişkinlerin üç güdüsel yönelime de yatkın oldukları görülmüştür. Buna göre işsiz yetişkinlerin kursa katılmalarında mesleki nedenler kadar, sosyal etkileşimde bulunma ve öğrenme isteklerinin belirleyici olduğu düşünülebilir. Diğer yandan sosyal kültürel kurslara katılan ve iş durumunu “diğer” olarak belirten yetişkinlerin amaç yönelimli olmaları, sertifikalı programları daha çok genç yetişkinlerin mesleki nedenlerle tercih etmeleri ile açıklanabilir. Sosyal kültürel kurslara katılan işsiz yetişkinlerin etkinlik ve öğrenme yönelimli olmalarından hareketle, kursa katılmalarında sosyalleşme ve öğrenme isteklerinin belirleyici olduğu ileri sürülebilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile eğitim durumları arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<.05$). Buna göre “8 yıllık ilköğretim mezunu” yetişkinler amaç yönelimli; “ilkokul mezunu” yetişkinler etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. 8 yıllık ilköğretim mezunu yetişkinlerin amaç yönelimli olmalarından hareketle herhangi bir konuda bilgi ve becerilerini geliştirerek çalışma yaşamına hazırlanmak istemeleri sonucu çıkarılabilir. Diğer yandan ilköğretim mezunu yetişkinlerin ise hoşça vakit geçirmek ve bir şeyler öğrenmek için kursa katıldıkları yorumu yapılabilir. Kurs türüne göre yapılan analizde, mesleki teknik kurslara 8 yıllık ilköğretim mezunu yetişkinlerin belli amaçları gerçekleştirmek için, ortaokul mezunu yetişkinlerin de etkinlikte bulunma isteği ile katıldıkları ortaya çıkmıştır. Sosyal kültürel kurslarda ise lise mezunu





yetişkinler amaç yönelimli olurken, ilkökul mezunu yetişkinler etkinlik yönelimlidir. Buna göre amaç yönelimlikte mesleki nedenlerin, etkinlik yönelimlikte de sosyal ilişkiler kurma isteğinin kursa katılmada belirleyici olduğu savunulabilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile daha önce katıldıkları kurs sayısı arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < .05$). Buna göre üç ve daha fazla sayıda kursa katılan yetişkinler öğrenme yönelimlidir. Bu bilgiden hareketle, yetişkinlerde öğrenmenin daha fazla öğrenme isteği oluşturduğu ileri sürülebilir. Mesleki teknik kurslarda da üç ve daha fazla sayıda kursa katılan yetişkinlerin öğrenme yönelimli olmasının nedeni bu kurs türü içinde yer alan programların kademeli olarak ilerlemesi olabilir. Diğer yandan sosyal kültürel kurslarda ilk defa kursa katılan yetişkinlerin amaç yönelimli olması, yetişkinlerin mesleki nedenlerle katılma davranışı göstermeleri ve değişen dünyaya ayak uydurmak istemeleri ile açıklanabilir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile dernek/vakıf üyelikleri arasındaki ilişkinin analizinde anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p > .05$). Bu durumdan hareketle, yetişkinlerin kursa katılmalarında herhangi bir dernek/vakfa üye olmanın belirleyici bir etmen olmadığı düşünülebilir.

4- Kurs türüne göre yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri arasındaki ilişki

Mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek için çok yönlü varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. MANOVA sonuçları [**Wilks' Lambda = .967, F(3, 558)=6.40, $p < .01$**] göstermiştir ki, genel olarak sosyal kültürel ve mesleki teknik kurslara katılan yetişkin öğrenenler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Bu farklılığın nereden kaynaklandığını bulmak için her bir güdüsel yönelim için ANOVA uygulanmıştır. ANOVA sonuçlarına göre, öğrenme yönelimi [**F(1, 560)=2,11, $p > .05$**] boyutunda anlamlı farklılık bulunamamıştır. Diğer yandan sosyal kültürel ve mesleki teknik kurslara katılan yetişkin öğrenenler arasında etkinlik yönelimi [**F(1, 560)=14,01, $p < .05$**] ve amaç yönelimi [**F(1, 560)=4,80, $p < .05$**] boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerin etkinlik yönelimine yatkın olmasının nedeni bu kurs türü içinde yer alan beceri kurslarının yetişkinler tarafından daha çok hobi olarak algılanması ile; amaç yönelimine yatkın olmasının nedeni ise mesleki teknik kurslar içinde sertifika almanın önemli olduğu, bir meslek edindirmeye yönelik programların yer alması ile açıklanabilir.

5- Birden fazla güdüsel yönetime sahip yetişkin öğrenenlerin dağılımı

Her bir yetişkin öğrenenin başat yönelimini ya da yönelimlerini saptamak için, anket maddelerine verilen yanıtlardan hareketle üç güdüsel yönelimin medyan bölme puanları ayrı ayrı bulunmuştur. Tablo 1 her bir güdüsel yönelimin medyan bölme puanlarına göre durumunu göstermektedir.





Tablo 1:

Güdüsel Yönelimlerin Medyan Bölme Puanlarına Göre Durumu

Güdüsel Yönelimler		
Amaç	Etkinlik	Öğrenme
2,563	2,273	2,941

Buna göre, amaç yöneliminin medyan puanı dört üzerinden 2,563, etkinlik yöneliminin medyan puanı dört üzerinden 2,273, öğrenme yöneliminin medyan puanı ise dört üzerinden 2,941'tir. Bu medyan puanlarının altında puan alan yetişkin öğrenenlerin bahsedilen güdüsel yönelim alanında başat olmadığı, medyan puanlarının üstünde puan alan yetişkin öğrenenlerin ise başat olduğu kabul edilerek, bu sonuca göre gruplandırma yapılmıştır.

Tablo 2'de yetişkin öğrenenlerin medyan bölme puanlarına göre başat oldukları güdüsel yönelimlerin frekansı ve yüzdesi yer almaktadır:

Tablo 2:

Medyan Bölme Puanlarına Göre Yetişkin Öğrenenlerin Başat Olduğu Güdüsel Yönelimlerin Frekansı ve Yüzdesi

Başat Güdüsel Yönelimler	Kurs Türü				Toplam	
	Mesleki Teknik		Sosyal Kültürel		f	%
	f	%	f	%	f	%
Sadece Amaç	42	14,2	39	14,7	81	14,4
Sadece Etkinlik	20	6,8	20	7,5	40	7,1
Sadece Öğrenme	12	4	23	8,6	35	6,2
Amaç-Etkinlik	16	5,4	9	3,4	25	4,4
Amaç-Öğrenme	15	5	17	6,4	32	5,7
Etkinlik- Öğrenme	59	20	28	10,5	87	15,5
Hepsi	72	24,3	51	19,2	123	21,9
Hiçbiri	60	20,3	79	29,7	139	24,8
Toplam	296	100	266	100	562	100

Tabloya göre tüm yetişkin öğrenenlerin %27,7'si tek bir güdüsel yönelimde başat iken, %25,6'sı iki güdüsel yönelimde başat durumdadır. Sadece bir güdüsel yönelimde başat olanlar içinde amaç yönelimli olanların sayısı fazla iken, iki yönelimde başat olanlarda etkinlik-öğrenme yönelimli olanların sayısı fazladır. Diğer yandan yetişkin öğrenenlerden %21,9'u üç güdüsel yönelimde başat iken, %24,8'i hiçbir güdüsel yönelimde başat görünmemektedir.

Tablodan hareketle, yetişkin öğrenenler arasında kursa katılma nedeni olarak tek yönelimde amaç yöneliminin; çift yönelimde ise hem etkinlik hem de öğrenme yönelimlerinin ilk sırada yer aldığı sonucu çıkarılabilir. Bir başka deyişle kursa katılan yetişkinlerin %14,4'ü belli amaçları gerçekleştirmek için kursa katılırken, %15,5'i hem öğrenmek hem de sosyal ilişkiler kurmak için kursa katılmaktadırlar. Tek yönelimde amaç yönelimine sahip yetişkinlerin sayısının fazla olması, amaç





yönelimli yetişkinlerin tipik özelliği olan, yaşamlarının bir döneminde ortaya çıkan sorun ya da gereksinim nedeniyle katılma davranışı gösterdikleri genel yargısını destekler niteliktedir.

Diğer yandan kurs türüne göre başat güdüsel yönelimlere bakıldığında, iki kurs türünde de tek güdüsel yönelimde başat olan yetişkin öğrenenler içinde amaç yöneliminde başat olanların oranı en yüksek olurken, bu oranı sırasıyla etkinlik ve öğrenme yönelimleri izlemektedir. Kurs türüne göre öğrenme yöneliminde başat olanların sayısı sosyal kültürel kurslarda daha fazladır. Tabloya göre tek güdüsel yönelimde başat olan yetişkinlerin çoğunlukla amaç yönelimli oldukları söylenebilir. Bir başka deyişle yetişkinler belli amaçları gerçekleştirmek, yaşamlarında ortaya çıkan dönemsel sorunları çözmek amacıyla kurslara katılmaktadırlar.

Tablo 2'de, her iki kurs türünde de çift yönelimlerde etkinlik-öğrenme yönelimine sahip yetişkinlerin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mesleki teknik kurslarda etkinlik-öğrenme yönelimine sahip yetişkinlerin oranı sosyal kültürel kurslarda olanların yaklaşık iki katıdır. Bunun nedeni mesleki teknik kurslar içinde yer alan el işi kurslarının kadın yetişkinler tarafından serbest zaman etkinliği olarak algılanması olabilir. Sosyal kültürel kurslarda en fazla olan çift yönelimin etkinlik-öğrenme yönelimi olması, modern danslar, halk oyunları gibi kursların yetişkinler tarafından hem öğrenmek hem de hoşça vakit geçirmek olarak görülmesi ile açıklanabilir.

Tabloya göre üç güdüsel yönelimde başat olanların oranı mesleki teknik kurslarda en fazla iken, hiçbir güdüsel yönelimde başat olmayanların oranı sosyal kültürel kurslarda en fazladır. Bunun nedeni kurs türlerinin doğası ile açıklanabilir. Bir başka deyişle yetişkinlerin kursa katılmalarında, mesleki teknik kurslarda amaç yöneliminin ve bununla ilgili olarak öğrenme yöneliminin baskın olduğu; diğer yandan sosyal kültürel kurslarda ise etkinlik yöneliminin baskın olduğu söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Muğla Halk Eğitimi Merkezinde 2010-2011 eğitim öğretim yılında kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin çoğunluğu kadın, 30 yaş ve altı, lise mezunu olup, herhangi bir dernek/vakıf üyesi değildir. Yetişkin öğrenenlerin %51,4'ü evlidir. Yetişkinlerin iş durumlarına göre dağılımında en yüksek oran %71,4 ile diğer (öğrenci, emekli, ev hanımı) grubundaki yetişkinlere aittir. Araştırmaya katılan yetişkinlerin %55,7'si daha önce hiç kursa katılmadığını ifade ederken, %25,3'ü daha önce bir kursa katıldığını belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında Muğla Halk Eğitimi Merkezi kurslarına daha çok kadınların ve genç yetişkinlerin ilgi gösterdiği ileri sürülebilir.

Yetişkin öğrenenlerin üç temel güdüsel yönelime göre genel dağılımında %58,4 ile öğrenme yönelimi ilk sırada yer alırken, %32 ile amaç yönelimi ikinci sırada ve %9,6 ile etkinlik yönelimi son sırada yer almaktadır. Yetişkinlerin güdüsel yönelimleri kurs türüne göre dağılımında da aynı sırayı izlemiştir. Buna göre yetişkinlerin kursa katılmalarında öğrenme yöneliminin belirleyici olduğu yorumu





yapılabilir. Bu bulgu Duman'ın (2004a, 2004b) araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında kadın yetişkinler erkek yetişkinlere göre daha fazla etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Buna göre kadın yetişkinlerin katıldıkları kursu hem sosyalleşme hem de bir şeyler öğrenme aracı olarak gördükleri yorumu yapılabilir. Mesleki teknik kurslara katılan kadın yetişkinlerin etkinlik yönelimli olması beceri kurslarının serbest zaman etkinliği olarak algılanması ile, sosyal kültürel kurslara katılan kadın yetişkinlerin de amaç yönelimli olması mesleki nedenlerle açıklanabilir.

Güdüsel yönelimlerle yaş arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. 30 yaş ve altı yetişkinler amaç yönelimli iken, 46 yaş ve üstü yetişkinler etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Buna göre genç yetişkinlerin mesleki nedenlerle kursa katıldıkları, 46 yaş ve üstü yetişkinlerin de günlük yaşamın rutinliğinden uzaklaşmak, sosyalleşmek ve bir şeyler öğrenmek için katıldıkları ileri sürülebilir.

Güdüsel yönelimlerin medeni duruma göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre bekar yetişkinler amaç yönelimli olurken, evli yetişkinler etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Bu bilgiden hareketle medeni durumun kursa katılma nedenleri üzerinde etken olduğu düşünülebilir.

Güdüsel yönelimlerle iş durumu arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Buna göre işsiz yetişkinlerin her üç yönelime yatkın oldukları görülmüştür. İşsiz yetişkinlerin amaç yönelimli olmaları mesleki nedenlerle, etkinlik ve öğrenme yönelimli olmaları da katıldıkları kursları sosyalleşme ve bir şeyler öğrenme fırsatı olarak görmeleri ile açıklanabilir. Sosyal kültürel kurslarda iş durumunu "diğer" olarak belirten yetişkinlerin amaç yönelimliği, yabancı dil, etkili iletişim gibi sertifikalı kurs programlarına mesleki nedenlerle katılmaları ile açıklanabilir.

Güdüsel yönelimlerle eğitim durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Sekiz yıllık ilköğretim mezunları amaç yönelimli iken, ilköğretim mezunları yetişkinler etkinlik ve öğrenme yönelimlidir. Buna göre 8 yıllık ilköğretim mezunlarının herhangi bir konuda bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla yada mesleki nedenlerle kursa katıldıkları düşünülebilir. Mesleki teknik kurslarda ortaokul mezunu yetişkinlerin etkinlik yönelimli olmalarının nedeni olarak, eliş kurslarına katılan kadınların bu kursları bir sosyalleşme aracı olarak algılamaları ileri sürülebilir. Diğer yandan sosyal kültürel kurslarda lise mezunu yetişkinler amaç yönelimlidir. Bunun nedeni bu kurs türündeki sertifikalı kurs programlarına 30 yaş ve altı öğrencilerin mesleki nedenlerle katılması olabilir.

Güdüsel yönelimlerle yetişkin öğrenenlerin daha önce katıldıkları kurs sayısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre üç ve daha fazla sayıda kursa katılan yetişkinler öğrenme yönelimlidir. Bunun nedeni olarak yetişkinlerin gereksinim duydukları konularda öğrenmeye istekli olmaları ve öğrenmenin daha fazla öğrenme isteğine neden olması ileri sürülebilir. Diğer yandan sosyal kültürel kurslarda ilk defa kursa katılan yetişkinler amaç yönelimlidir. Bu bulgu amaç yönelimli yetişkinlerin yaşamlarının bir döneminde ortaya çıkan bir gereksinim ya da sorunun çözümü için eğitim etkinliklerine katıldıkları yargısını desteklemektedir.





Yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri ile dernek/vakıf üyelikleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre yetişkinlerin herhangi bir dernek/vakıf üyesi olup olmamalarının kursa katılmalarında belirleyici bir etmen olmadığı ileri sürülebilir.

Mesleki teknik ve sosyal kültürel kurslara katılan yetişkin öğrenenlerin güdüsel yönelimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerin sosyal kültürel kurslara katılan yetişkinlere göre daha fazla amaç ve etkinlik yönelimine sahip oldukları saptanmıştır. Mesleki teknik kurslara katılan yetişkinlerin amaç yönelimli olmaları bu kurs türü içinde yer alan programların meslek edindirmeye yönelik olması ile; etkinlik yönelimli olmaları da kadın yetişkinlere yönelik beceri kurslarının sosyalleşme aracı olarak algılanması ile açıklanabilir.

Medyan bölme puanlarına göre yetişkin öğrenenlerin başat oldukları güdüsel yönelimlere bakıldığında, tek yönelimde %14,4 ile amaç yöneliminin ilk sırada yer aldığı, çift yönelimde %15,5 ile etkinlik-öğrenme yöneliminin ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Diğer yandan kurs türüne göre yetişkinlerin başat oldukları güdüsel yönelimlerinde tek yönelimde amaç yönelimi ilk sırada yer alırken, çift yönelimde de etkinlik-öğrenme yönelimleri ilk sırada yer almıştır. Buna göre yetişkin öğrenenlerin tek yönelimde çoğunlukla mesleki ve toplumsal amaçlarla ve çift yönelimde ise hem sosyalleşme hem öğrenme amacıyla kurslara katıldıkları sonucu çıkarılabilir.

Bu araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre, yetişkin öğrenenlerin büyük çoğunluğunun öğrenme yönelimli olması, yetişkinlerin öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi, eğitim programlarının, materyallerinin ve ortamlarının buna göre hazırlanması konusunda Muğla Halk Eğitimi Merkezinin çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Genç yetişkinlerin daha çok amaç yönelimli, orta yaş ve üstü yetişkinlerin etkinlik ve öğrenme yönelimli olması nedeniyle, kurs içeriklerinin düzenlenmesinde yaş gruplarının ihtiyaçları dikkate alınarak öğretmenlerin de yetişkinlerin beklentilerini belirlemeye yönelik ön çalışma yapmaları sağlanmalıdır. Araştırma bulgularına göre erkek yetişkinler daha az katılma davranışı göstermektedir. Buna göre kadın yetişkinlere yönelik programların yanında erkek yetişkinlerin de katılabileceği programların düzenlenmesine ve teşvik edilmesine önem verilmelidir.

Araştırmacılar, çalışma evrenini genişleterek farklı bölgelerde benzer araştırmalar yapabilecekleri gibi, okuma-yazma kurslarına katılan yetişkinlerin güdüsel yönelimlerini nitel yöntemler kullanarak çalışabilirler. Ayrıca, Boshier ve Collins (1985)'in karmaşık bir yapısı olduğunu ifade ettikleri etkinlik yönelimliğinin daha ayrıntılı ele alındığı ve bu yönelimin belirgin özelliklerini daha iyi tanımlamaya yönelik bir çalışma yapabilirler.

Kaynakça

Ayhan, S. (1988). Halk Eğitiminde Katılma ve Ankara'daki Halk Eğitimi Merkezlerinde Açılan Kurslara Katılanların Demografik Özellikleri, Katılmalarını Gündüleyen Etmenler ve Programa İlişkin Görüşleri. **Yayımlanmamış doktora tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara:Türkiye.





- Boshier, R. (1971). Motivational Orientations of Adult Education Participants: A Factor Analytic Exploration of Houle's Typology. **Adult Education Quarterly**, 21(2):3-26.
- Boshier, R. (1977). Motivational Orientations Re-Visited: Life-Space Motives and the Education Participation Scale. **Adult Education Quarterly**, 27(2):89-115.
- Boshier, R. (1991). Psychometric Properties of the Alternative Form of the Educational Participation Scale. **Adult Education Quarterly**, 41(3):150-167.
- Boshier, R. ve Collins, J. B. (1985). The Houle Typology After Twenty-Two Years: A Large-Scale Empirical Test. **Adult Education Quarterly**, 35(3):113-130.
- Cüceloğlu, D. (1997). **İnsan ve Davranışı**. (Yedinci Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Darkenwald, G. G. (1977). Why Adults Participate in Education: Some Implications for Program Development of Research on Motivational Orientations. Speech presented to the faculty of the University Extension Division, January 26, 1977, Rutgers University, 19 pp.
- Duman, A. (2004a). Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencileri Örneği). 6-9 Temmuz 2004, **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı**'nda sunulmuş bildiri, Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.
- Duman, A. (2004b). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Programlarına Kayıtlı Olan Öğrencilerin Güdüsel Yönelimleri. **Eğitim Bilim Toplum Dergisi**, 2(6):34-45.
- Duman, A. (2007). **Yetişkinler Eğitimi**. (Genişletilmiş İkinci Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Houle, C.O. (1961). **The Inquiring Mind**. Madison: University of Wisconsin Press.
- Karasar, N. (2004). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. (Onüçüncü Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kim, A. ve Merriam, S. B. (2004). Motivations for Learning Among Older Adults in a Learning in Retirement Institute. **Educational Gerontology**, 30:441-455.
- Knowles, M. (1996). **Yetişkin Öğrenenler Göz Ardı Edilen Bir Kesim**. (Serap Ayhan, Çev.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Lowe, J. (1985). **Dünyada Yetişkin Eğitime Toplu Bakış**. (T. Oğuzkan, Çev.) Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu.
- Morstain, B. R. ve Smart, J. C. (1974). Reasons for Participation in Adult Education Courses: A Multivariate Analysis of Group Differences. **Adult Education**, 24(2):83-98.
- Okçabol, R. (2006). **Halk Eğitimi (Yetişkin Eğitimi)**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sheffield, S. B. (1964). The Orientations of Adult Continuing Learners. In D. Solomon (Ed.), **The Continuing Learner**, Chicago: Center for the Study of Liberal Education for Adults.
- Silah, M. (2000). **Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimi)**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T. ve Çelik, A. (1998). **Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tekin, M. (1988). Ankara İlinde Yetişkinleri Örgün Yetişkin Eğitimi Programlarına Katılmaya Güdüleyen Etmenler ve Yetişkinlerin Katılmada Karşılaştıkları Güçlükler. **Yayımlanmamış doktora tezi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara:Türkiye.
- Tezcan, F. (2012). Halk Eğitimi Merkezi Kurslarına Katılan Yetişkin Öğrenenlerin Güdüsel Yönelimleri (Muğla İli Merkez İlçe Halk Eğitimi Merkezi Kursları Örneği). **Yayımlanmamış doktora tezi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara:Türkiye.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2011). Millî Eğitim İstatistikleri, Yaygın Eğitim, 2009/'10. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası.





Motivational Orientations of Adult Learners for Participating the Courses of Muğla People's Education Center

Assist.Prof.Dr. Fatma TEZCAN
Sıtkı Koçman University, Turkey
fatmatezcan@mu.edu.tr

Prof. Dr. Ahmet DUMAN
Sıtkı Koçman University, Turkey
aduman@mu.edu.tr

Extended Abstract

Problem: Participation of adults to education/learning activities and their motivational orientations has been subject of many adult educational studies. Determination of underlying reasons/motives of adult learners to participate to education and learning activities will provide more information about why they want to learn. The purpose of this study is to determine the motivational orientations of adult learners, based on Houle's classification, for participating courses organized by Muğla People's Education Center in 2010-2011 academic years. This study also explores (1) relationship between motivational orientations and demographics characteristics of adult learners, (2) the distribution of adult learners' motivational orientations, (3) relationship between motivational orientations of adult learners participating in vocational-technical and socio-cultural courses and (4) dominant motivational orientations of adult learners.

Method: In this study quantitative research approach adopted and data were collected through a questionnaire consisting of 55 items, developed by researcher as a result of a literature review and Houle's typology based on adult learners and the corresponding three motivational orientations. After content validity and reliability works, "Questionnaire for Motivational Orientations of Adult Learners" were applied to adult learners attended courses organized by the Muğla People's Education Center. 562 valid questionnaires were collected. Data were analyzed by using frequency (f), percent (%), arithmetic mean, standard deviation, independent T-test, Median, ANOVA and MANOVA in SPSS 18 package program.

Findings: Research findings shown that adult learners mostly female, fewer than 30 years old and high school graduates. According to three basic motivational orientations, the vast majority of adult learners are learning-oriented. Goal and activity orientations were followed respectively the learning orientation. Significant differences between adult learners' motivational orientations and gender, age, marital status, employment status, education level, and the number of courses they previously attended were determined ($p < .05$). On the other hand there were no significant relationship between motivational orientations and





association/foundation membership ($p>.05$). Accordingly, female adult learners are activity and goal oriented more than male adult learners. Young adults at the age of under 30 and below were founded to be goal oriented. Single adult learners are goal oriented; married adult learners are activity and learning oriented. Unemployed adult learners are inclined to each of the three orientations. According to the education level, compulsory education graduates of adult learners are mainly goal oriented; primary school graduates are activity and learning oriented. Adult learners who participated in three and more courses are learning oriented. Adult learners, attended in the socio-cultural courses for the first time at People's Education Center are goal oriented. Motivational orientations of adult learners who are participated to vocational-technical and socio-cultural courses are significantly different from dimensions of goal and activity orientations. Accordingly, adult learners who are participated to vocational-technical courses are goal and activity oriented more than adults participated to socio-cultural courses. In accordance with the median scores, goal orientation is the most dominant orientation among adult learners, and activity-learning orientations are the most dominant orientations in sense double orientation. 21,9% of adult learners are dominant at three orientation, while 24,8% is not dominant any motivational orientations.

Suggestions: According to results, motivational orientations and needs of age groups should be considered while learning activities were organising for adult learners. And, learning environment of adults should be reorganized in accordance with these needs.

Key Words: Motivational orientation, Adult learners

